

УДК 658.14

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-2(26)-190-201

Мар'яна Кобеля

**АНАЛІЗ СТРУКТУРИ І ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
З ДЕРЖАВНОЮ УЧАСТЮ**

Mariana Kobelia

**ANALYSIS OF THE STRUCTURE AND DYNAMICS OF DEVELOPMENT
OF ENTERPRISES WITH STATE PARTICIPATION**

У статті здійснено дослідження структури і динаміки розвитку підприємств з державною участю в контексті їх участі в реалізації фінансової політики держави. Визначено, що підприємства державного сектору економіки є важливими учасниками процесу реалізації фінансової політики в Україні. Тенденції їхнього розвитку є визначальними для окремих галузей вітчизняної економіки. Ці підприємства забезпечують робочі місця, наповнюють Державний і місцеві бюджети. З проведеного аналізу виведено, що фінансова політика держави в частині розподілу чистого прибутку підприємств державного сектору економіки потребує удосконалення, оскільки, з одного боку, рішення Кабінету Міністрів України щодо нормативу розподілу чистого прибутку є непослідовними та несистемними, при цьому збори акціонерів окремих підприємств державного сектору економіки приймають рішення щодо розподілу чистого прибутку на власний розсуд, не враховуючи при цьому інтереси держави. Обґрунтовано, що Кабінет Міністрів України повинен вжити дієвих заходів щодо прийняття в межах корпоративних прав держави рішень про визначення розміру, порядку та строків виплати дивідендів підприємствами державного сектору економіки до Державного бюджету України, а також забезпечити своєчасне затвердження фінансових планів господарських товариств відповідно до вимог законодавства. Серед системи заходів визначено, що необхідно розробити законопроект для здійснення дієвого державного фінансового контролю підприємств державного сектору економіки, а також удосконалити систему контролю за дотриманням вимог законодавства при прийнятті наглядовими радами рішень щодо підприємств державного сектору економіки. Також необхідно забезпечити індивідуальний підхід при формуванні дивідендної політики підприємств державного сектору економіки. Норматив відрахування частини чистого прибутку повинен встановлюватись диференційовано по кожному підприємству державного сектору економіки з урахуванням його подальших стратегічних планів розвитку та наявних інвестиційних програм.

Ключові слова: держава; підприємство; державний сектор економіки; фінансова політика; EBITDA.

Рис.: 11. Бібл.: 16.

The article examines the structure and dynamics of development of enterprises with state participation in the context of their participation in the implementation of financial policy of the state. It is determined that the enterprises of the public sector of the economy are important participants in the process of implementing financial policy in Ukraine. Trends in their development are decisive for certain sectors of the domestic economy. These enterprises provide jobs, fill the state and local budgets. The analysis shows that the financial policy of the state in terms of net profit distribution of public sector enterprises needs improvement, because on the one hand the decisions of the Cabinet of Ministers of Ukraine on net profit distribution are inconsistent and unsystematic, while shareholders' meetings of individual public sector enterprises make decisions regarding the distribution of net profit at its own discretion, without taking into account the interests of the state. It is substantiated that the Cabinet of Ministers of Ukraine should take effective measures to take decisions within the corporate rights of the state to determine the amount, procedure and terms of payment of dividends by public sector enterprises to the State Budget of Ukraine, as well as ensure timely approval of financial plans. Among the system of measures it is determined that it is necessary to develop a bill for effective state financial control of public sector enterprises, as well as to improve the system of control over compliance with legislation when supervisory boards make decisions on public sector enterprises. It is also necessary to provide an individual approach to the formation of dividend policy of public sector enterprises. The standard for deducting part of the net profit should be set differentiated for each enterprise of the public sector of the economy, taking into account its further strategic development plans and existing investment programs.

Keywords: state; enterprise; public sector of the economy; financial policy; EBITDA.

Fig.: 11. References: 16.

JEL Classification: H62; H68; H11

Постановка проблеми. Підприємства державного сектору економіки є важливими учасниками процесу реалізації фінансової політики в Україні. Тенденції їхнього розвитку є визначальними для окремих галузей вітчизняної економіки. Ці підприємства забезпечують робочі місця, наповнюють Державний і місцеві бюджети. На нашу думку, ключовим документом, який агреговано відображає фінансову політику кожного підприємства, є його фінансовий план. Саме у фінансовому плані закладаються ключові параметри діяльності будь-якого підприємства, а саме його планові доходи, витрати, фінансовий результат. Також він характеризує кредитну, інвестиційну, податкову та дивідендну політику підприємств державного сектору економіки.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку підприємств з державною участю розглядали такі закордонні та українські дослідники, як І. Бланк [1], Т. Борисова [2], С. Григашкіна [9], К. Григораш-Ічим [10], Д. Жділек [11], А. Камінський [5], Н. Ковальчук [6], В. Коваленко [12], П. Молес [13], К. Шапошников [15], О. Таран [8], які присвячені теорії управління фінансами і фінансовими ризиками.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз структури і динаміки розвитку підприємств з державною участю є достатньо глибоко вивчено вченими з різних галузей науки. У межах цієї статті акцент зроблено на аналізі структури й динаміки розвитку підприємств із державною участю в контексті їхнього відношення до реалізації фінансової політики країни.

Мета статті. Метою статті є дослідження структури і динаміки розвитку підприємств з державною участю в контексті їх участі в реалізації фінансової політики держави.

Виклад основного матеріалу. Згідно з чинним законодавством господарське товариство, у статутному капіталі якого понад 50 % акцій (часток, паїв) прямо чи опосередковано належить державі, зобов'язане на кожний наступний рік складати і виконувати річний фінансовий план. Проект фінансового плану (та звіту про його виконання) складається самим підприємством і щороку до 1 вересня подається на затвердження державному органу, до сфери управління якого воно належить (фінансові плани природних монополій та підприємств із плановим обсягом прибутку більше ніж 50 млн грн затверджує Кабінет Міністрів України). Затвержені фінансові плани та звіти про їх виконання підприємств державного сектору економіки подаються до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Процес фінансового планування підприємств державного сектору координує Департамент публічної власності (в минулому Департамент управління державною власністю).

Відповідно до даних звітів про виконання фінансових планів суб'єктів господарювання державного сектору економіки в Україні впродовж 2011-2019 років спостерігається тенденція щодо зменшення кількості підприємств державного сектору економіки (рис. 1).

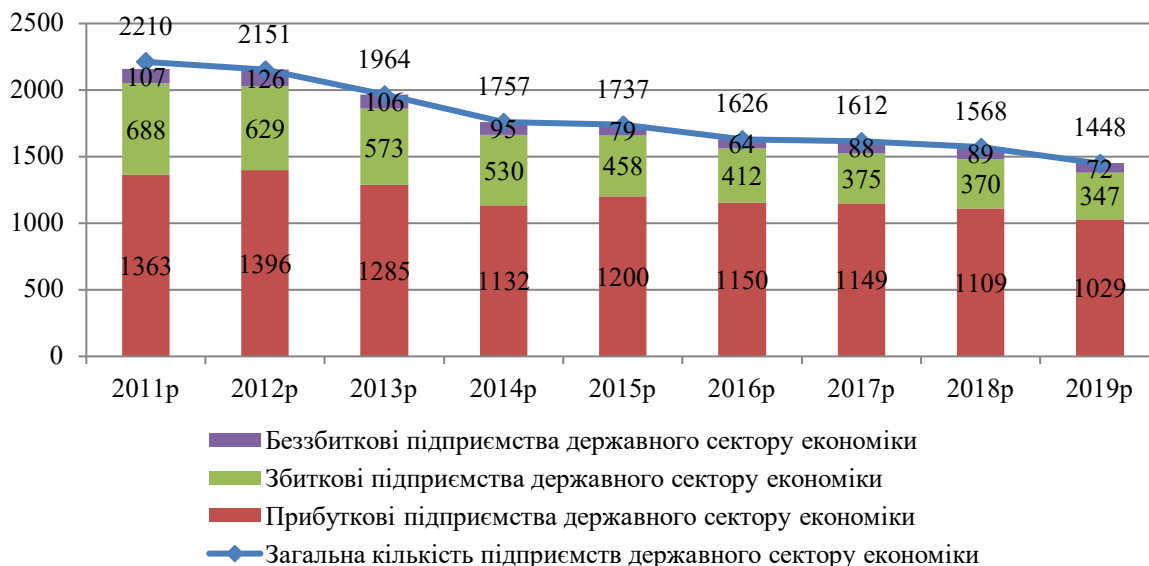


Рис. 1. Динаміка кількості підприємств державного сектору економіки з поділом на прибуткові, збиткові та беззбиткові

За результатами проведеного кількісного аналізу співвідношення прибуткових та збиткових підприємств бачимо, що при загальному зменшенні чисельності підприємств на 762 одиниці кількість прибуткових зменшилась на 334, у той час як збиткових – на

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

341 підприємство, беззбиткових на 35. Таким чином, бачимо, що при відносному кількісному паритеті скорочення чисельності прибуткових та збиткових підприємств державного сектору економіки, темпи зменшення чисельності збиткових підприємств вдвічі вищі за темпи скорочення кількості прибуткових підприємств. Ця тенденція пояснюється тим, що збиткові підприємства досить часто ліквідуються в процесі банкрутства або приватизації або ж за правильного підходу до фінансового оздоровлення та вжиття антикризових заходів стають прибутковими.

Особливе місце в складі підприємств державного сектору економіки займають природні монополії державного сектору економіки (рис. 2).

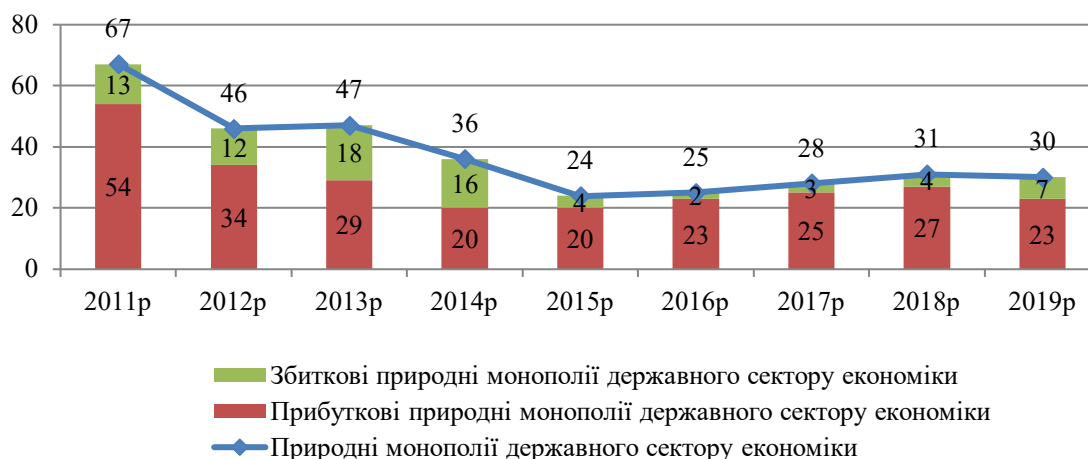


Рис. 2. Динаміка кількості природних монополій державного сектору економіки з поділом на прибуткові та збиткові у 2011-2019 роках

Їх кількість є порівняно незначною і зменшилась більше ніж удвічі – з 67 підприємств у 2011 році до 30 підприємств у 2019 році. Незважаючи на цей факт саме природні монополії державного сектору економіки здійснюють найбільший вплив на економіку загалом і визначають динаміку розвитку підприємств державного сектору економіки України. Підприємства державного сектору економіки володіють значним обсягом активів, який співмірний із ВВП України (рис. 3).



Рис. 3. Динаміка співвідношення сукупних активів підприємств державного сектору економіки та номінального ВВП України

З рис. 3 бачимо, що балансова вартість активів підприємств державного сектору економіки лише на 113,3 млрд грн була меншою за номінальний ВВП України у 2015 році. У наступні ж періоди за рахунок значного зростання номінального ВВП України та зменшення балансової вартості активів підприємств державного сектору економіки

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

це співвідношення змінилось. Станом на 2019 рік балансова вартість активів підприємства державного сектору економіки складає лише 46,7 % обсягу номінального ВВП України. Також варто відзначити нерівномірну динаміку балансової вартості сукупних активів підприємств державного сектору впродовж 2015-2019 років. Також з рис. 3 бачимо, що сукупні активи підприємств державного сектору економіки зменшились на 10,2 млрд грн (найбільша балансова вартість активів була у 2016 році – 2134,2 млрд грн). Разом з тим у складі активів основну питому вагу займають необоротні активи, балансова вартість яких за досліджуваний період зменшилась на 180,2 млрд грн. При цьому варто зауважити збільшення обсягу оборотних активів на 145,2 млрд грн, у тому числі таке зростання оборотних активів відбулося за рахунок збільшення обсягу грошових коштів та їх еквівалентів на 48,2 млрд грн, а також інших статей оборотних активів. З позиції ліквідності та платоспроможності підприємств державного сектору економіки така тенденція є сприятливою (рис. 4).



Рис. 4. Динаміка та структура активів підприємств державного сектору економіки

Досить поширеним у міжнародній практиці показником, який відображає прибутковість компанії, є ЕВІТДА (від англ. *Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization*). Він відображає фінансовий результат підприємства без урахування впливу структури капіталу (передусім сплати відсотків за користування позиковим капіталом), амортизаційної політики та оподаткування прибутку [3, с. 156].

ЕВІТДА дозволяє отримати приблизну оцінку операційного грошового потоку підприємства. Чим більшим буде обсяг, генерованого підприємствами ЕВІТДА, тим вищою буде його кредитоспроможність та інвестиційна привабливість (рис. 5).

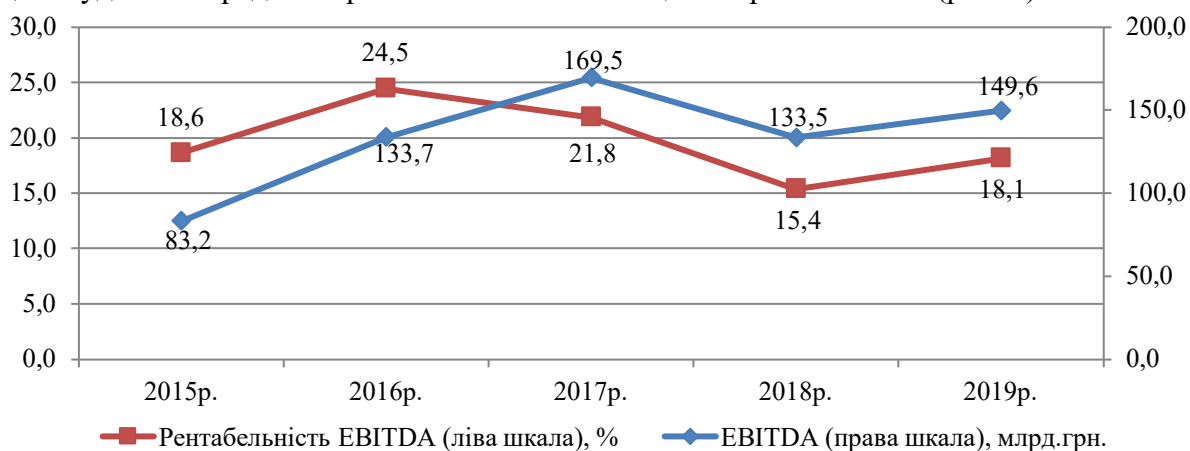


Рис. 5. Динаміка ЕВІТДА та рентабельності ЕВІТДА підприємств державного сектору економіки

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Як бачимо з рис. 5, сукупний ЕВІТДА підприємств державного сектору збільшився у 1,8 разів на 66,3 млрд грн до 149,6 млрд грн за результатами 2019 року. Загалом це позитивна тенденція, яка, однак, має циклічний характер, оскільки свого максимального значення у 169,5 млрд грн ЕВІТДА досягав у 2017 році, після чого зазначений показник зменшився.

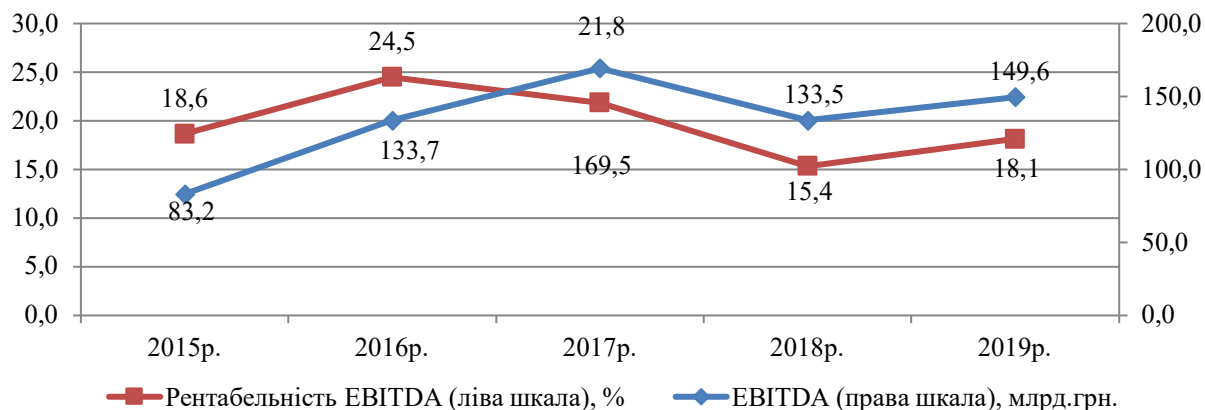


Рис. 6. Динаміка ЕВІТДА та рентабельності ЕВІТДА підприємств державного сектору економіки

Важливим відносним показником, який характеризує операційну ефективність підприємств є рентабельність по ЕВІТДА (ЕВІТДА margin). Цей показник розраховується як співвідношення ЕВІТДА до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг). Цей показник показує, яка частка чистого доходу залишається у розпорядженні фінансових менеджерів підприємства після вирахування операційних витрат (крім амортизації) до сплати відсотків по залученому позиковому капіталу та податку на прибуток підприємств [4, с. 140; 16, с. 151]. На відміну від абсолютного значення ЕВІТДА, яке зростає, рентабельність по ЕВІТДА навпаки за досліджуваний період зменшилась на 0,5 % (максимальне значення 24,5 % показник досяг у 2016 році). Для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки розрахуємо також й інші показники рентабельності (рис. 7).

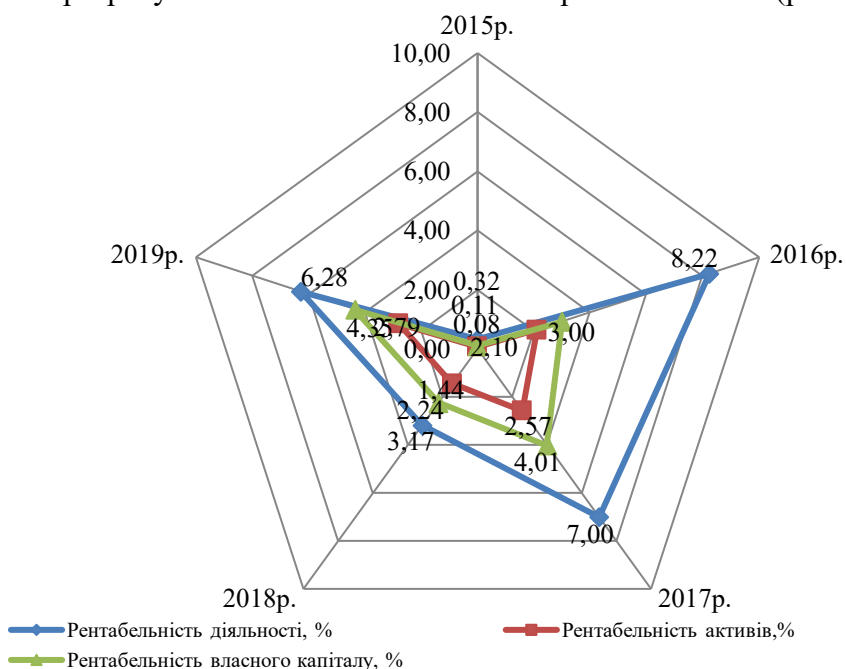


Рис. 7. Динаміка показників рентабельності підприємств державного сектору економіки

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Позитивною тенденцією, яка свідчить про підвищення операційної ефективності підприємств державного сектору економіки, є зростання показника рентабельності діяльності, який за досліджуваний період збільшився на 5,96 % і станом на 2019 рік становив 6,28 %. Загалом варто відзначити, що коефіцієнти рентабельності підприємств державного сектору економіки знаходяться на досить низькому рівні. Свідченням цього є невеликі значення коефіцієнтів рентабельності активів та рентабельності власного капіталу. Рентабельність власного капіталу за досліджуваний період зросла на 4,24 % і станом на 2019 рік становила 4,35 %, рентабельність активів є ще нижчою – 2,79 % станом на 2019 рік. З проведеного аналізу рентабельності підприємств державного сектору економіки бачимо, що генерований підприємствами обсяг чистого прибутку є неспівмірним з обсягом активів та власного капіталу, а також чистим доходом, який генерується у процесі фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору. Базовими індикаторами, які характеризують фінансові параметри розвитку підприємств державного сектору економіки, є чистий дохід від реалізації продукції (надання послуг), собівартість реалізованої продукції (наданих послуг) та валовий прибуток (збиток). Їхня динаміка впродовж 2011-2019 років відображена на рис. 8.

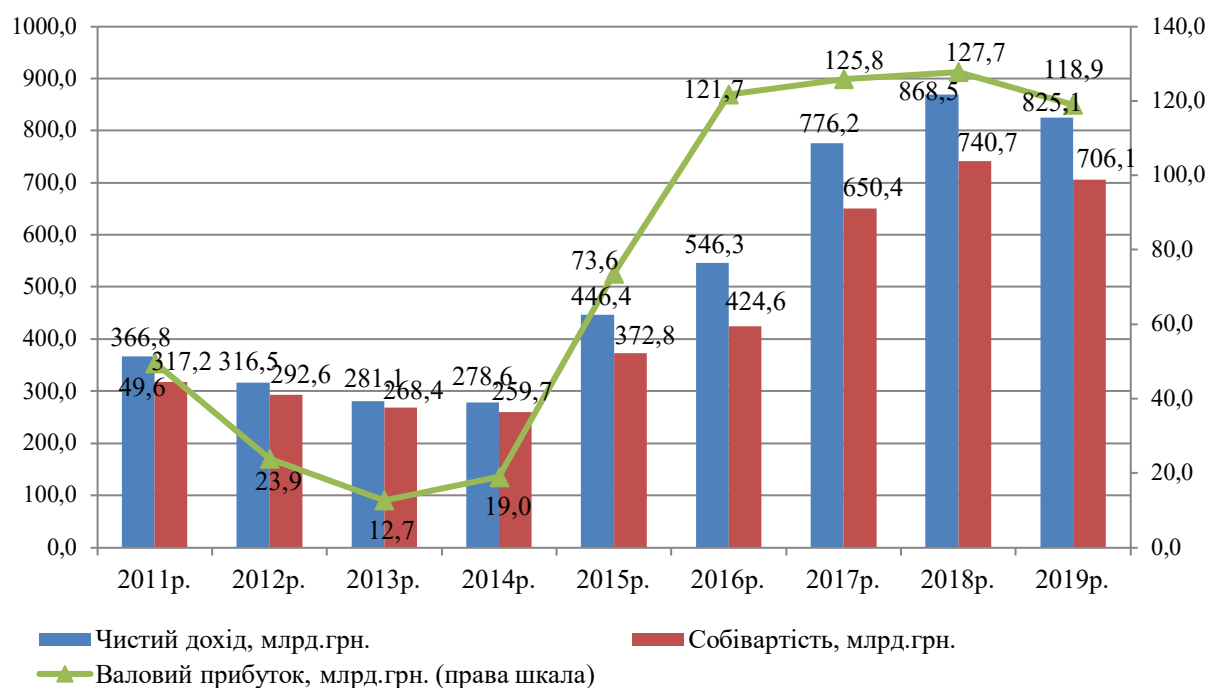


Рис. 8. Динаміка чистого доходу, собівартості та валового прибутку підприємств державного сектору економіки

Як бачимо з рис. 8, впродовж усього досліджуваного періоду чистий дохід перевищує собівартість. При цьому варто зазначити також, що протягом досліджуваного періоду чистий дохід зростає швидшими темпами, ніж собівартість. Чистий дохід за 2011-2019 роки збільшився на 458,3 млрд грн, у той час як собівартість зросла лише на 388,9 млрд грн. Фінансовим наслідком цієї позитивної тенденції стало зростання валового прибутку на 69,4 млрд грн за досліджуваний період. У процесі своєї фінансово-господарської діяльності підприємства державного сектору економіки отримують додаткові доходи та несуть відповідні витрати (додаток), що значною мірою впливає на їхній валовий, операційний та чистий фінансовий результат (прибуток/збиток) (рис. 9).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

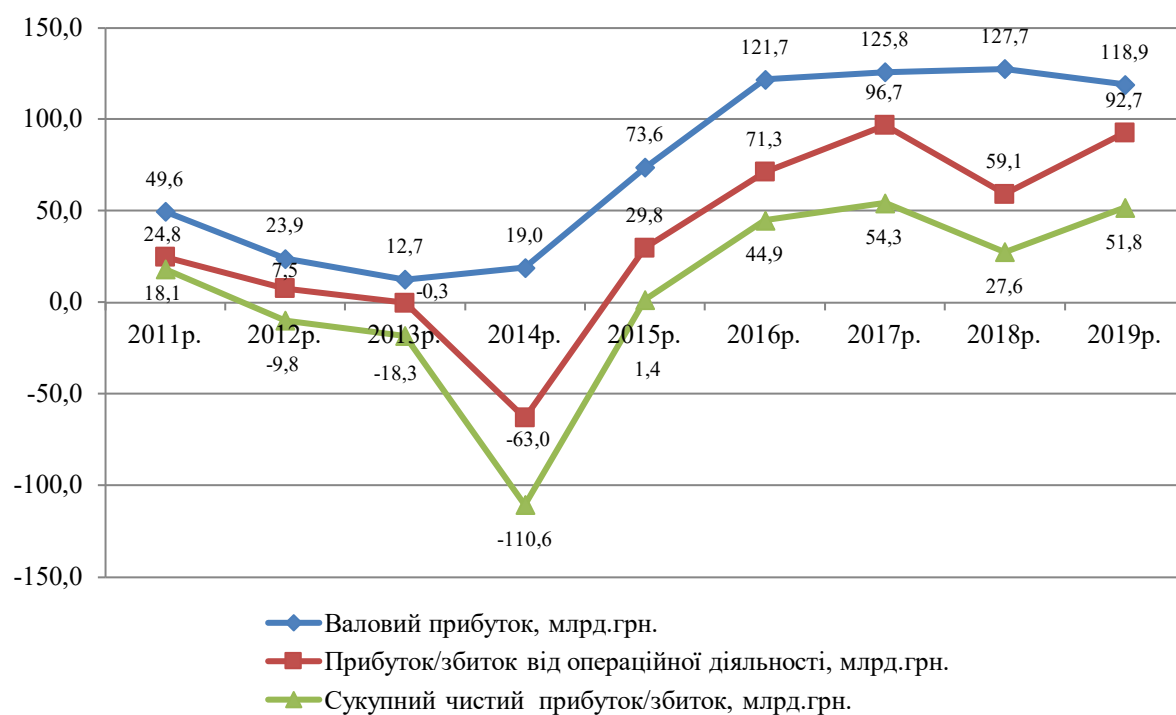


Рис. 9. Динаміка валового, операційного та чистого прибутку/збитку підприємств державного сектору економіки

Як бачимо з рис. 9, траєкторія динаміки валового, операційного та чистого прибутку підприємств державного сектору економіки у 2011-2019 роках є подібною, проте неоднорідною, оскільки впродовж усього досліджуваного періоду підприємства отримують валовий прибуток, у той час як за агрегованими результатами фінансово-господарської діяльності у 2014 році підприємства отримали збиток від операційної діяльності та чистий збиток за підсумками року. Загалом за досліджуваний період сукупний прибуток від операційної діяльності підприємств державного сектору економіки збільшився у 3,7 раза, або на 67,9 млрд грн (до 92,7 млрд грн) за підсумками 2019 року, чистий прибуток зріс лише на 33,7 млрд грн (у 2,85 раза). Варто зазначити, що показник сукупного чистого прибутку, отриманий із даних агрегованої фінансової звітності, є сумою чистих прибутків та чистих збитків підприємств державного сектору економіки і, по суті, є їхнім сумарним чистим фінансовим результатом (рис. 10).

Як бачимо з рис. 10, підприємства державного сектору економіки щороку отримують значні чисті збитки, максимальний обсяг чистих збитків 122,5 млрд грн був отриманий за підсумками 2014 року. Хоча у 2014 році підприємства державного сектору отримали чистий прибуток у розмірі 11,9 млрд грн, це не дозволило збалансувати сукупний фінансовий результат, яким став збиток у розмірі 110,6 млрд грн. З рис. 10 також бачимо, що впродовж 2017-2019 років підприємства державного сектору економіки в середньому щороку отримують чистий збиток у межах 40,2 млрд грн (середньорічний обсяг чистого збитку за увесь період становив 43,2 млрд грн). Загалом чистий збиток підприємств державного сектору економіки за 2011-2019 роки збільшився у 1,65 раза, або на 15,8 млрд грн за досліджуваний період.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

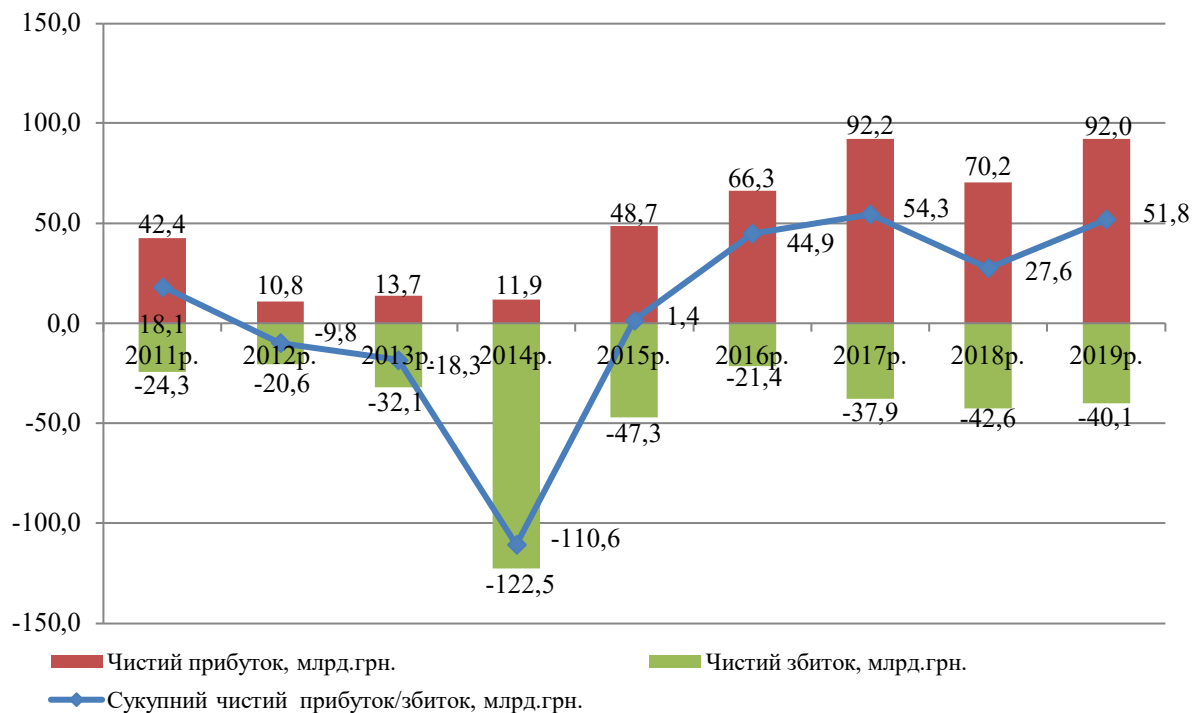


Рис. 10. Динаміка чистого фінансового результату (прибутку/збитку) підприємств державного сектору економіки

З проведеного аналізу динаміки чистого прибутку підприємств державного сектору економіки за 2011-2019 роки бачимо, що, крім фінансово-збиткових 2012, 2013 та 2014 років, загалом спостерігається суттєве зростання чистого прибутку у 2,17 раза, або на 49,6 млрд грн, що є позитивною тенденцією для підприємств державного сектору економіки.

Аналіз нормативно-правової бази свідчить про те, що Кабінет Міністрів України в межах реалізації державної фінансової політики визначає параметри розподілу чистого прибутку для унітарних державних підприємств, а також дивідендну політику господарських товариств, у яких частка держави становить понад 50 %. Ключовими факторами, які впливають на параметри розподілу чистого прибутку підприємств державного сектору економіки, є [7, с. 18; 14, с. 164]:

- обсяг фактично отриманого чистого прибутку підприємствами державного сектору економіки, який є об'єктом розподілу;
- базовий норматив відрахування частки прибутку до Державного бюджету України, який приймається Кабінетом Міністрів України;
- величина нерозподіленого прибутку підприємств державного сектору економіки в попередніх періодах;
- часовий лаг між періодом формування прибутку та прийняттям рішення щодо його розподілу. Рішення про розподіл прибутку господарських товариств у поточному році приймається за підсумками та результатами фінансово-господарської діяльності попереднього року;
- перспективні інвестиційні плани здійснення капітальних інвестицій підприємств державного сектору економіки, джерелом фінансування яких визначено частина чистого прибутку.

Згідно з даними про виконання фінансових планів підприємств державного сектору економіки за 2011-2019 роки чистий прибуток розподілений таким чином (рис. 11).

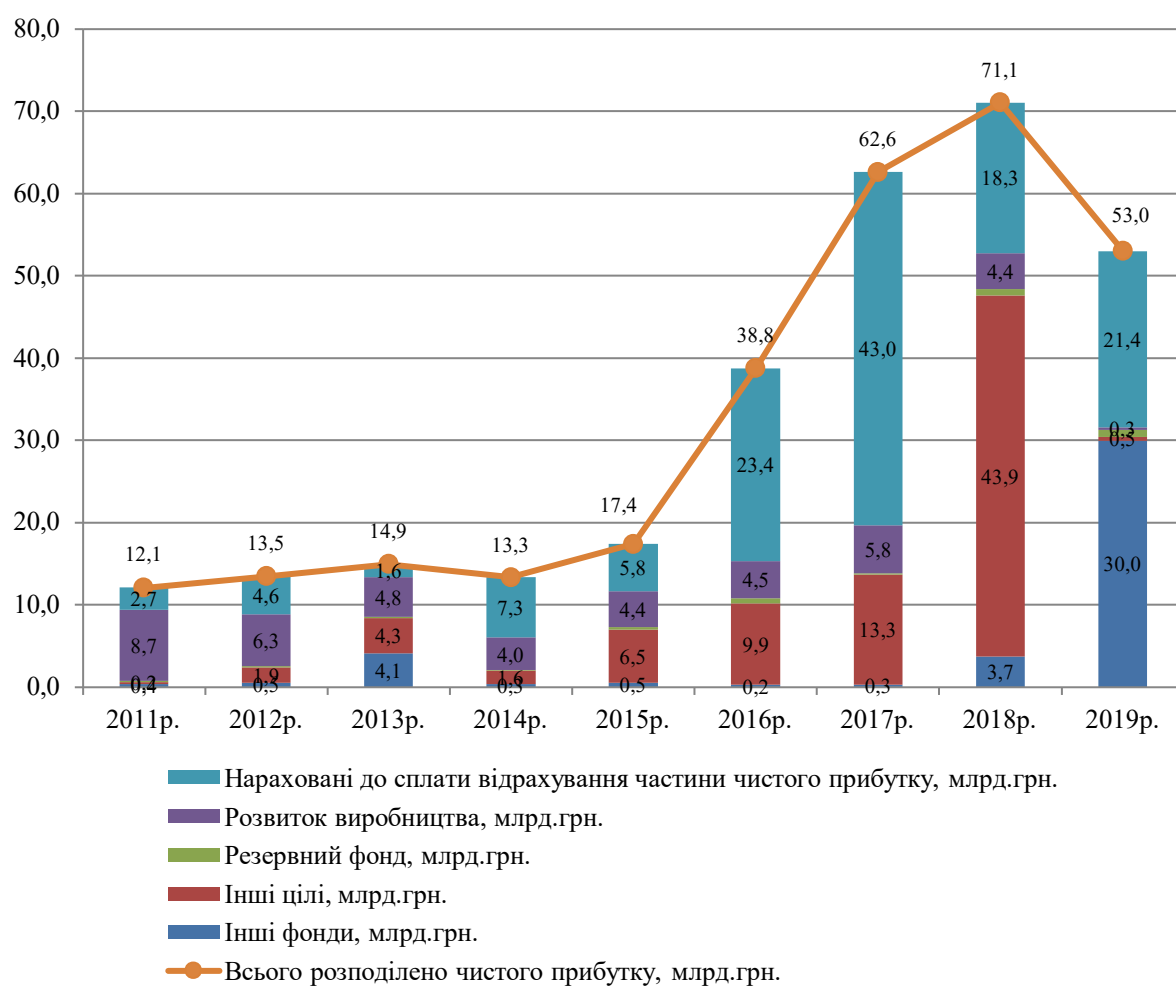


Рис. 11. Структура розподілу чистого прибутку підприємств державного сектору економіки

Абсолютна величина розподіленого чистого прибутку є досить стабільною впродовж 2011-2015 років і знаходиться в межах 12-17 млрд грн. Починаючи з 2015 року спостерігається стрімке зростання обсягу розподіленого чистого прибутку, максимальна величина якого була у 2018 році (71,1 млрд грн), у той час як у 2019 році обсяг розподіленого чистого прибутку складав 53 млрд грн. Загалом за 2011-2019 роки обсяг розподіленого чистого прибутку зріс у 4,38 раза, або на 40,9 млрд грн.

З проведеного аналізу структури розподілу чистого прибутку підприємств державного сектору економіки бачимо, що у 2011 році 71,8 % розподіленого чистого прибутку спрямовувалось на розвиток виробництва (у 2012 році на ці цілі спрямовувалось 46,7 %, у 2013 році – 32,2 %, у 2014 році – 29,9 %, у 2015 році – 25,1 %), проте починаючи з 2016 року при відносно стабільній абсолютній величині чистого прибутку, який спрямовується на розвиток виробництва його питома вага почала різко зменшуватись до 11,7 % у 2016 році, 9,3 % – у 2017 році, 6,2 % – у 2018 році та 0,6% – у 2019 році. Протилежна тенденція спостерігається щодо обсягу сплаченого бюджету чистого прибутку, обсягу формування інших цільових фондів. Обсяг чистого прибутку, який сплачується до бюджету за 2011-2019 роки збільшився у 7,95 раза, або на 18,7 млрд грн, у той час як обсяг інших фондів збільшився на 29,6 млрд грн. Таким чином, із проведеного аналізу бачимо, що фінансова політика Кабінету Міністрів України щодо підприємств державного сектору економіки з одного боку дозволила збільшити починаючи з

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

2016 року чистий прибуток підприємств державного сектору економіки, що є об'єктом розподілу, з іншого – на розвиток виробництва підприємств державного сектору спрямовується недостатній обсяг фінансових ресурсів і все більше коштів вилучається до бюджету в ручному режимі.

Фінансова політика Кабінету Міністрів України щодо розподілу чистого прибутку підприємств державного сектору економіки є несистемною та не враховує індивідуальні особливості та потреби розвитку цих підприємств. Насамперед вона формується виходячи з потреби наповнення Державного бюджету за рахунок вилучення на користь держави основного обсягу чистого прибутку, отриманого підприємствами державного сектору економіки за підсумками фінансово-господарської діяльності. Крім того, Кабінет Міністрів України у 2019 році шляхом прийняття постанов у ручному режимі змінював норматив розподілу прибутку з 50 % у квітні до 90 % у грудні 2019 року, внаслідок чого не всі підприємства державного сектору економіки у 2019 році перерахували до Державного бюджету України визначений Кабміном обсяг коштів.

Висновки і пропозиції. З наведеної інформації можна дійти висновку, що фінансова політика держави в частині розподілу чистого прибутку підприємств державного сектору економіки потребує удосконалення, оскільки, з одного боку, рішення Кабінету Міністрів України щодо нормативу розподілу чистого прибутку є непослідовними та несистемними, при цьому збори акціонерів окремих підприємств державного сектору економіки приймають рішення щодо розподілу чистого прибутку на власний розсуд, не враховуючи при цьому інтереси держави. З метою удосконалення дивідендної політики підприємств державного сектору економіки в контексті реалізації державної фінансової політики можна сформулювати такі пропозиції.

Кабінет Міністрів України повинен вжити дієвих заходів щодо прийняття в межах корпоративних прав держави рішень про визначення розміру, порядку та строків виплати дивідендів підприємствами державного сектору економіки до Державного бюджету України, а також забезпечити своєчасне затвердження фінансових планів господарських товариств відповідно до вимог законодавства.

Розробити законопроект для здійснення дієвого державного фінансового контролю підприємств державного сектору економіки, а також удосконалити систему контролю за дотриманням вимог законодавства при прийнятті наглядовими радами рішень щодо підприємств державного сектору економіки.

Забезпечити індивідуальний підхід при формуванні дивідендної політики підприємств державного сектору економіки. Норматив відрахування частини чистого прибутку повинен встановлюватись диференційовано по кожному підприємству державного сектору економіки з урахуванням його подальших стратегічних планів розвитку та наявних інвестиційних програм. Коли рішеннями Кабінету Міністрів України Держава вилучає надмірну частину чистого прибутку підприємств державного сектору економіки, вона зменшує можливості підприємств для генерування прибутку в майбутніх періодах, звужуючи таким чином базу оподаткування і розподілу.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками : учеб. курс. Киев : Ника-Центр, 2006. 444 с.
2. Борисова Т. М. Теоретичні аспекти управління ризиком на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 7(49). С. 116-121.
3. Жаворонок А. В., Ковальчук Н. О. Особливості фінансового забезпечення вітчизняних підприємств лісового господарства. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 43. С. 154-159. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure43-28>.
4. Жаворонок А. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємств лісгосподарської галузі як передумова залучення фінансових ресурсів. *Галицький економічний вісник*. 2020. Т. 65, № 4. С. 138-150. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.138.

5. Камінський А. Б. Концептуальні підходи до вимірювання фінансових ризиків. *Фінанси України*. 2006. № 5. С. 78-85.
6. Ковальчук Н. О., Фецишин М. П., Жаворонок А. В. Теоретичні аспекти аналізу складу, структури активів та джерел їх фінансування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 23. С. 64-69. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.23.64>.
7. Ковальчук Н. О., Фецишин М. П., Жаворонок А. В. Ліквідність як критерій оптимізації структури оборотних активів підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 11/1. С. 16-19.
8. Таран О. В. Сучасні питання проблематики ризиків фінансової сфери діяльності підприємств: теоретичні узагальнення та прикладний аналіз. Харків : Константа. 2004. 108 с.
9. Grigashkina S., Garafonova O., Marhasova V. Stabilization Factor for Enterprises during the Crisis Period. *E3S Web of Conferences*. 2018. 41. 04006.
10. Grigoraş-Ichim C.E., Cosmulese C.G., Savchuk D., & Zhavoronok A. Shaping the perception and vision of economic operators from the Romania – Ukraine – Moldova border area on interim financial reporting. *Economic Annals-XXI*. 2018. № 173(9-10). Pp. 60-67.
11. Jilek J. Financial risks. Praha: Grada, 2000.
12. Kovalenko V. V., Fuchedji V. I. Methodics for diagnostics of financial crisis probability at an enterprise (the wineries study case). *Actual Problems of Economics*. 2013. № 142 (4). Pp. 136-143.
13. Moles P. Financial risk management. Sources of financial risk and risk assessment. Edinburgh: Heriot- Watt University. 1998.
14. Sahaidak M., Tepliuk M., Dykan V., Popova N., Bortnik A. Comprehensive assessment of influence of the innovative development asymmetry on functioning of the industrial enterprise. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2020. № 6. Pp. 162-167.
15. Shaposhnikov K., Holovko O. Public regulation and administration in the sphere of small business. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5, № 4. Pp. 236-242.
16. Viknianska A., Kharynovych-Yavorska D., Sahaidak M., Zhavoronok A., & Filippov V. Methodological approach to economic analysis and control of enterprises under conditions of economic systems transformation. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2021. Vol. 4. Pp. 150-157. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-4/150>.

References

1. Blank, I.A. (2006). *Upravlenie finansovymi riskami [Financial risk management]*. Nika-Centr.
2. Borysova, T.M. (2005). Teoretychni aspekty upravlinnia ryzykom na pidpriemstvi [Theoretical aspects of risk management in the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky – Current economic problems*, 7(49), 116-121.
3. Zhavoronok, A.V., & Kovalchuk, N.O. (2020). Osoblyvosti finansovoho zabezpechennia vitchyznianskykh pidpriemstv lisovoho hospodarstva [Features of financial support of domestic forestry enterprises]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, (43), 154-159. <https://doi.org/10.32843/infrastruct43-28>.
4. Zhavoronok, A. (2020) Kompleksne otsiniuvannia finansovoho stanu pidpriemstv lisohospodarskoi haluzi yak peredumova zaluchennia finansovykh resursiv [Comprehensive assessment of the financial condition of forestry enterprises as a prerequisite for attracting financial resources]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, 65(4), 138-150. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.138.
5. Kaminskyi, A.B. (2006). Kontseptualni pidkhody do vymiriuvannia finansovykh ryzykiv [Conceptual approaches to measuring financial risks]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (5), 78-85.
6. Kovalchuk, N.O., Fedyshyn, M.P., & Zhavoronok, A.V. (2019). Teoretychni aspekty analizu skladu, struktury aktyviv ta dzherel yikh finansuvannia [Theoretical aspects of the analysis of the composition, structure of assets and sources of their financing]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, (23), 64-69. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.23.64>.
7. Kovalchuk, N.O., Fedyshyn, M.P., & Zhavoronok, A.V. (2019). Osoblyvosti finansovoho zabezpechennia vitchyznianskykh pidpriemstv lisovoho hospodarstva [Liquidity as a criterion for optimizing the structure of current assets of the enterprise]. *Infrastruktura rynku – Economy. Finances. Right*, 11/1, 16-19.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

8. Taran, O.V. (2004). *Suchasni pytannia problematyky ryzykiv finansovoi sfery diialnosti pidpriemstv: teoretychni uzagalnennia ta prykladnyi analiz [Modern issues of risks in the financial sphere of enterprises: theoretical generalizations and applied analysis]*. Konstanta.
9. Grigashkina, S., Garafonova, O., & Marhasova, V. (2018). Stabilization Factor for Enterprises during the Crisis Period. *E3S Web of Conferences*, 41, 04006.
10. Grigoraș-Ichim, C.E., Cosmulese, C.G., Savchuk D., & Zhavoronok, A. (2018). Shaping the perception and vision of economic operators from the Romania – Ukraine – Moldova border area on interim financial reporting. *Economic Annals-XXI.*, 173(9-10), 60-67.
11. Jilek, J. (2000). *Financial risks*. Praha: Grada.
12. Kovalenko, V.V., & Fuchedji, V.I. (2013). Methodics for diagnostics of financial crisis probability at an enterprise (the wineries study case). *Actual Problems of Economics*, (142(4)), 136-143.
13. Moles, P. (1998). *Financial risk management. Sources of financial risk and risk assessment*. Edinburgh: Heriot- Watt University.
14. Sahaidak, M., Tepliuk, M., Dykan, V., Popova, N., Bortnik, A. (2020). Comprehensive assessment of influence of the innovative development asymmetry on functioning of the industrial enterprise. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, (6), 162-167.
15. Shaposhnykov, K., Holovko, O. (2019). Public regulation and administration in the sphere of small business. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(4), 236-242.
16. Viknianska, A., Kharynovych-Yavorska, D., Sahaidak, M., Zhavoronok, A., & Filippov, V. (2021). Methodological approach to economic analysis and control of enterprises under conditions of economic systems transformation. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 4, 150-157. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-4/150>.

Кобеля Мар'яна Ярославівна – аспірант, кафедра банківської справи та фінансових технологій, Університет банківської справи (вул. Січових Стрільців, 11, м. Львів, 79007, Україна).

Kobelia Mariana – PhD Student (Economics), Department of Banking and Financial Technologies, University of Banking (11 Sichovykh Striltsiv Str., 79007 Lviv, Ukraine).

E-mail: Marianakobelia@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5627-9408>